

ISTORIE

MATERIAL ELABORAT CORESPUNZÂND
CERINTELOR DE BACALAUREAT 2016

© 2016 PRESSTERN SOLUTIONS

Cuprins

Sinteze teoretice

Romanitatea românilor în viziunea istoricilor	2
Romanizare	2
Fazele romanizării	2
Romanitatea în viziunea istoricilor	3
Autonomii locale și instituții centrale în spațiul românesc	5
Formarea statelor	5
Instituții statale în spațiul românesc	6
Secolul XX între democrație și totalitarism. Ideologii și practici politice	8
Totalitarismul și democrația în România	9
Curențele ideologice	9
Constituțiile din România	11
Evoluția Constituțională a României	11
Constituția din 1866	11
Constituția din 1923	12
Constituția din 1938	13
Constituțiile comuniste	13
Constituția din 1948	13
Constituția din 1952	13
Constituția din 1965	14
Constituția din 1991	14
Statul român modern: de la proiect politic la realizarea României Mari (sec. XVIII-XX)	15
Proiecte politice și încercări de modernizare a statelor românești, în perioada sec. al XVIII-lea și începutul sec. XIX	15
Formarea partidelor politice	18
Proiectul Modernizării Instituțiilor Statului	19
România postbelică. Stalinism. Național – Comunism și disidență anticomunistă	20
Preluarea puterii de Partidul Comunist	20
Menținerea puterii de către mecanismele PCR	21
Stalinismul – regimul lui Gheorghe Gheorghidiu Dej	21
Național comunismul – regimul lui Nicolae Ceaușescu	22
Impactul regimului comunist	22
Disidența comunistă	23
Revenirea la democrație	24
Spațiul românesc, între diplomatic și conflict, în Evul Mediu	25
Unirea Țărilor Române	27

De ce otomanii nu au cucerit Țările Române.....	27
România și concertul european: de la criza orientală la marile alianțe ale sec. al XX-lea.....	28
Secolul al XVIII-lea.....	28
Secolul al XIX-lea.....	28
Sfârșitul secolului XIX – începutul secolului XX.....	29
Primul Război Mondial.....	30
Perioada interbelică.....	30
Al Doilea Război Mondial.....	30
România în perioada Războiului Rece.....	32
Politica externă a României în perioada Războiului Rece.....	32

Modele de subiecte

Romanitatea românilor în viziunea istoricilor.....	36
Evoluția Principatelor Române, respectiv a României în secolele XVIII-lea – al XX-lea.....	38
Sistemul constituțional în România.....	40
Constituțiile românești.....	42
Constituțiile româniei în epoca modernă și contemporană.....	44
Proiectele politice românești din secolele XVIII-XIX și înlăptuirea lor.....	46
Proiecte politice din epoca modernă.....	49
Statul român modern.....	50
Evoluția statului român modern.....	52
Evoluția statului român modern.....	54
Realizarea României Mari.....	56
România postbelică.....	58
România în perioada postbelică.....	60
Evoluția României în perioada postbelică.....	62
Stalinism și național-comunism în România.....	64
Disidența anticomunistă în România.....	66
Național-comunism și disidență anticomunistă în România postbelică.....	67
România de la stalinism la național-comunism.....	69
Modelul stalinist în România.....	70
Regimul comunist în România.....	72
România în perioada stalinistă.....	74
Implicarea României în relațiile internaționale, de la criza orientală la marile alianțe ale secolului al XX-lea.....	75
România și marile puteri de la criza orientală la marile alianțe a sec. XX.....	77
România în relațiile internaționale ale secolului al XX-lea.....	79
România în relațiile internaționale.....	81
România în perioada Războiului Rece 1.....	83
România în perioada Războiului Rece 2.....	84

Sinteze teoretice

Romanitatea românilor în viziunea istoricilor

Romanizare

Romanizarea este un proces istoric complex și presupune ideea descendenței, a originii romane a românilor, ideea stăruinței elementului dacic, romanic, unitatea de neam, unitatea limbii și latinitatea limbii, esența romană a unor obiceiuri și tradiții, și conștiința românilor despre originea romanică. Romanizarea a fost cea care a înlăturat diferențele între localnici și romani pe planul culturii materiale, vieții politice și religioase respectiv a impus limba latină ca limbă de comunicare. Astfel, în urma romanizării s-au înregistrat mutații etnice, lingvistice și spirituale.

Etnogeneza constă din formarea poporului român și cea a limbii române. Poporul român se trage din daci și romani – coloniști și veterani de război care au hotărât să nu se mai întoarcă în țara mamă ci să rămână pe teritoriile actualei Românie. Migratorii care au trecut peste teritoriile țării au avut deasemenea influență atât în formarea poporului cât și a limbii. Conceptul de romanizare include două laturi fundamentale:

- Romanizare prin colonizare – care presupune colonizare teritoriului Daciei cu o populație romanizată, latinofonă, venită din toate părțile Imperiului roman (conform Eutropius)
- Schimbarea mentalității și chiar a ființei etnice – adică asimilarea băștinașilor geto-daci în felul de viață a romanilor provinciali, li adoptarea limbii latine, preluarea obiceiurilor și a civilizației romane

Romanizarea, procesul de asimilare de către autohtoni a elementelor de civilizație și de cultură romane, a cunoscut 3 etape.

Fazele romanizării

Prima etapă este una preliminară, între secolele II î. Hr. – 106, precedă cucerirea romană - de la primele contacte cu lumea romană, până la cucerirea romană. Teritoriile geto-dacice au intrat sub stăpânire romană treptat, înaintând dinspre Sud spre Nord, prin pătrunderea unor aspecte materiale, pe căi neoficiale și pașnice, relații de colaborare economică.

În perioada 87-106 d. Hr., statul dac a fost condus de Decebal care a avut conflicte cu romanii. În 89 Dacia a devenit regat clientelar al regatului însă în urma războaielor din 101-102 și 105-106, Dacia a fost cucerită și transformată în provincie romană.

A doua etapă este romanizarea propriu-zisă, cea organizată, masivă și ireversibilă în urma cuceririi Dobrogei (46 d.Hr.) respectiv a Daciei (106). În această perioadă elementele romane s-au generalizat la scara întregii societăți. Perioada cuprinde anii 106-271/275. Printre factorii romanizatori, care au contribuit la romanizarea organizată, masivă și ireversibilă se enumeră administrația romană, armata, veteranii, coloniștii, viața economică, urbanizarea, dreptul roman și viața culturală, religioasă. Acest proces a fost unul ireversibil, s-au format daco-romanii.

Ultima etapă este cea a romanizării postaugustine, de după retragerea trupelor și a stăpânirii romane. Deși romanii s-au retras, legăturile economice, politice și militare cu Imperiul Roman s-au menținut. Prin munca misionarilor s-a răspândit și creștinismul. A avut loc a uniformizare a romanizării la scara întregii arii de locuire a daco-romanilor.

Limba română s-a format odată cu poporul român și face parte din limbile neolatine. Substratul este unul daco-moesic care cuprinde cam 150-200 de cuvinte păstrate în vocabular; stratul este cel latin, care înseamnă cam 80% din vocabularul și structura gramaticală. Grauirile sunt moldovenești, oltenești, maramureșene, etc.

Romanitatea în viziunea istoricilor

Românii văzuți de Orientali

Istoricii menționează elementul romanic la Nord de Dunăre în secolul VII, pentru prima dată. Moise Chorneati menționează țara ca cea „necunoscută” iar cronică turcă ca țară a vlahilor, în secolul IX. În secolul al X-lea apare termenul vlah care marchează sfârșitul etnogenezei și subliniază caracterul romanic al poporului. Secolul al XI – Gardizi face referire la români, situându-i între slavi, ruși, unguri, între Dunăre și un munte mare. Anonymus, în sec. al XII-lea oferă informații despre români și formațiunile politice existente în sec. IX în spațiul intracarpatic. Simon de Keza în Gesta Hunorum et Hungarorum spune că romanii erau în Pannonia la venirea hunilor și că o parte dintre ei s-a împrăștiat în Italia, iar vlahii, care erau păstori și agricultori, au rămas să trăiască în continuare.

În imperiul Bizantin, primele scrieri care afirmă răspicat originea romană a poporului și a limbii române este Împăratul Constantin al VII-lea Porfirogenetul (912-959), tratatul geografului persan Gardizi intitulat „Podoaba istoriilor” (mijl. Sec. XI) respectiv Ioan Kynamos, secretar al împăratului Manuel Comnenul (1167).

Primul umanist italian care afirmă originea romană este Poggio Bracciolini (1380-1459), afirmând continuitatea elementului roman în țările române. Umanistul care a contribuit în cea mai mare parte la răspândirea teoriei despre originea romană a poporului român a fost Pius al II-lea, Enea Silvio Piccolomini (1458-1464).

Odată ce a crescut interesul față de români, cam prin sec. al XIV-lea, au crescut și informațiile și izvoarele istorice despre aceștia. În sec. al XV-lea s-a afirmat, de către mai mulți istorici, originea romană a românilor iar începând cu secolul XVII au apărut scrieri ai românilor. Cei doi Letopiseți ai Moldovei, scrise de Grigore Ureche (1590-1647) și altul de Miron Costin (1633-1691), lucrarea stolnicului Constantin Cantacuzino (1640-1716), Istoria Țării Românești și lucrările lui Dimitrie Cantemir (1673-1723). Ideile principale subliniate în aceste lucrări erau continuitatea dacică sub stăpânire romană, unitatea și continuitatea românilor. Ideea de descendență pură de la Traian aparține lui Dimitrie Cantemir, care a anticipat și Școala Ardeleană.

Lucrări care susțin că românii nu se trag de la coloniștii romani, care neagă ideea continuității și a elementului roman, apar în secolul al XVIII-lea, însă secolul al XIX-lea, în care se unesc principatele, se trece la alfabetul latin și se adoptă numele de România, ceea ce conștientizează romanitatea. În această perioadă se adaugă și influența slavilor în formarea poporului și a limbii. Secolul XX se poate împărți în două feluri de abordări, cea din prima jumătate a secolului și istografia comunistă. Cea din prima parte este caracterizată prin ideea de continuitate și romanitate a românilor, iar cea comunistă exacerbează elementul dacic și slav, diminuând factorul roman, susținând că poporul român era format cu mult înaintea cuceririlor romane.

Modele de subiecte

Romanitatea românilor în viziunea istoricilor

- Precizarea secolului în care a fost abordată ideea.
- Prezentarea unei cauze a implicării istoricilor.
- Menționarea a două idei.
- Menționarea a doi istorici.
- Formularea unui punct de vedere.

Românii consideră că elementul fundamental al identității poporului român este romanitatea. La fel ca celelalte popoare romanice din Europa, cum ar fi francezii, italienii sau spaniolii, și românii vorbesc o limbă care se bazează pe limba latină. Cursul de romanizare este considerat a se fi desfășurat între secolele I-III d. Hr., când Imperiul Roman a intrat la nord de Dunăre.

Românii apar sub denumirea de vlahi, în secolele VIII-IX, în germană acesta fiind un etnonim pentru cuvântul romanici. În acest secol se termină și etnogeneza românilor, odată cu perioada migrațiilor. Putem să spunem că, românii, ca popor, apar în urma unei duble sinteze, cea a geto-dacilor și a romanilor, respectiv cea a daco-romanilor și a migratorilor.

Partea majoră a vocabularului român, 60%, își are originea din limba latină vorbită în Imperiul Roman, se adaugă un substrat de 10% care provine din limba geto-dacă și cei 20% rămași sunt de origine slavă.

În Evul Mediu, secolul XV, problema romanității românilor este abordată de Nicolaus Olahus și cronicarii moldoveni – Grigore Ureche și Miron Costin, cu două secole în urmă. Pe teritoriul Transilvaniei se încearcă un alt fel de abordare, cea care neagă continuitatea românilor la nord de Dunăre și romanitatea românilor, în favoarea Imperiului Austro-Ungar. Această teorie a fost sintetizată de istoricul Robert Roesler, în secolul al XIX-lea, fiind numită teoria imigraționistă, fiind în concordanță cu interesele austro-ungare.

Această teorie a istoricului austriac a fost combătută și de istorici străini ca E. Gibbon sau Th. Momsen și istorici români ca A.D.Xenopol, el însă aduce și dovezi arheologice, toponomia, hidronomia, termenii creștini de origine latină, etc. Lucrările după 1989 subliniază romanitatea limbii române care scoate în evidență romanitatea românilor.

Ideea romanității are și acum un rol foarte important în scrierile istorice. Înainte de anii 1989 însă, nu a fost tratat ca un lucru cert, mai ales începând cu secolul al XVIII-lea, când Ardealul era sub conducere maghiară. În această perioadă Școala Ardeleană a fost cea care susținea drepturile naționale ale românilor ardeleni, prin reprezentanți ca Inocențiu Micu-Klein, Gh. Șincai sau Petru Maior. Secolul al XIX-lea este cel în care s-a consolidat conștiința românilor, iar opere care ajutau la înțelegerea fenomenului au apărut după anii 1918. Pe perioada comunistă, datorată sovietizării culturii și a naționalismului agresiv, problema romanității a cunoscut denaturări și exagerări, însă după 1989 acesta s-a echilibrat, romanitatea românilor fiind acceptată ca lucru cert, care nu mai necesită alte demonstrații.

Evoluția Principatelor Române, respectiv a României în secolele XVIII-lea – al XX-lea

- Menționarea a 2 fapte istorice desfășurate în spațiul românesc (XVIII-XIX).
- Prezentarea unui fapt istoric desfășurat în spațiul românesc (XIX).
- Precizarea unui fapt istoric prin care se constituie România Mare.
- Formularea unui punct de vedere propriu.

Instaurarea domniilor fanariote, după 1711, provocase un considerabil impact asupra societății românești, marcat printr-o intrare mai profundă a Principatelor în lumea Orientului, după ce dobândiseră sentimentul europenității lor, prin scrierile lui Dimitrie Cantemir și stolnicul Constantin Cantacuzino. În practica politică internă, se remarcă în timpul domniilor fanariote, tendința de a supune controlul boierimii problemele financiare, ceea ce semnifică un atribut al Stărilor. Practica consultării Stărilor prin instituțiile reprezentative s-a manifestat mai cu seamă în vremea Mavrocordaților, când adunările de Stări erau chemate să legitimizeze politica de reforme. Constantin Mavrocordat a domnit alternativ în Moldova și Țara Românească, a început având aprobarea Porții, aplicarea programului de reorganizare a instituțiilor fiscale, administrative și juridiciare în spiritul de raționalizare a statului.

Programul politic, prin revendicările lui naționale, a reușit, în fața revoluției lui Tudor Vladimirescu, să solidarizeze întregul corp social al națiunii. Programul mișcării lui Vladimirescu, era în aparență îndreptat împotriva fanarioților, nu a Porții. În realitate alungarea grecilor era doar primul pas pe calea cuceririi independenței. Boierii au continuat acțiunile și după înfrângerea mișcării lui Vladimirescu, obținând pentru țară câștiguri prețioase. În 1821-22 ai au redactat nu mai puțin de 75 memorii și proiecte de reformă, pe care le-au înaintat rușilor, turcilor și austriecilor, cerând recunoașterea drepturilor naționale și, în primul rând, reacordare dreptului de a avea domni pământeni. Drept consecință a acestor acțiuni, Poarta a acceptat înlocuirea fanarioților, numindu-i pe Grigore Ghica și Sandu Sturdy, ca domni ai Țării Românești și a Moldovei. Revenirea la domniile pământene a însemnat și începutul unei mișcări de regenerare națională.

După crearea statului român modern, era necesară obținerea independenței acestuia, fie pe cale diplomatică, fie pe cale militară. S-a semnat Convenția româno-rusă, care prevedea trecerea armatei ruse prin România, spre Balcani. Rusia se obliga să respecte drepturile politice și integritatea teritorială a României. La scurt timp după semnarea Convenției româno-ruse, a început războiul dintre Rusia și Turcia, fără cooperarea militară a României. La 9 mai 1877, Parlamentul a proclamat independența României. În 1878 însă deja s-a semnat tratatul de pace între Turcia și Rusia. Creșterea puterii Rusiei a adus nemulțumiri marilor puteri, astfel ei au organizat congresul de la Berlin în anul 1878, pentru a discuta asupra unui nou tratat de pace. Delegații români au fost I. C. Brăteanu, ministru al României și Mihail Kogălniceanu, ministru de externe. Aceștia nu au fost primiți la tratative, ei nu au avut ocazia decât a-și prezenta punctele de vedere. În urma tratatului, România era nevoită să cedeze trei județe din sudul Basarabiei, a fost considerată țară independentă și a primit Dobrogea. Obținerea independenței a fost un moment foarte important deoarece a crescut prestigiul României, care a creat condiții favorabile pentru aceasta. În aceste condiții dezvoltarea economică a devenit mai ușoară, iar în 1881 România a fost proclamată regat.

Primul Război Mondial a adus victorie Antantei. Odată ce România a făcut parte din Antanta, victoria i-a favorizat formării statului național unitar român. S-a hotărât unirea Basarabiei și Bucovieni cu România. Adunarea de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918 a proclamat și unirea cu Țara Ungurească, a Transilvaniei și astfel s-a creat România Mare, prin hotărârile adunărilor democratice de la Chișinău, Cernuți și Alba Iulia.

În secolul al XVIII-lea, marcat de domnitorii fanarioți, statul modern se afla încă în faza proiectelor politice susținute de boierii din partida națională. Formarea adevărată a proiectului politic al statului a fost formulat pe timpul revoluției din 1848-1849. Reformele au fost începute de Al. I. Cuza, după formarea statului național român modern. După obținerea independenței, statul român a primit atributul suverunității naționale și posibilitatea de a deveni regat. Unirea a fost cea care a dus la adoptarea democrației ca formă de regim politic, după realizarea statului național unitar român.